SA’D BİN İBRÂHİM EZ-ZÜHRÎ

Tabiîn devrinde Medine’de yetişen hadîs ve fıkıh âlimlerinden. Adı, Sa’d bin İbrâhîm bin Abdurrahmân bin Avf ez-Zührî’dir. Babası İbrâhîm bin Abdurrahmân olup, Cennetle müjdelenen ve kendilerine “Aşere-i mübeşşere” adı verilen on kişiden biri olan Abdurrahmân bin Avf; Sa’d bin İbrâhîm’in dedesidir. Annesi Ümmü Gülsüm bin Sa’d’dır. Ebû İshâk ve Ebû İbrâhîm künyeleri ile meşhûrdur. Eshâb-ı kiramdan ba’zıları ile görüştü. Büyük bir âlimdi. Medine kadılığı yaptı. 125 (m. 742) senesinde vefât etti.

Sa’d bin İbrâhîm, büyük bir âlimdi. Eshâb-ı kiramdan birkaçı ile görüşüp onlardan ilim aldı. Hadîs ve fıkıh ilimlerinde, zamanının en meşhûr âlimlerindendi. Hazreti Ebû Bekir’in torunu ve Medine’nin yedi büyük âliminden biri olan Kâsım bin Muhammed’in hayatta olduğu bir sırada Medine kadısı oldu.

O, Eshâb-ı kiramdan ve Tabiînin büyüklerinden babası İbrâhîm ve amcası Hamîd ve Ebû Seleme, babasının amcası oğlu Talha bin Abdullah bin Avf, Enes bin Mâlik, Abdullah bin Ca’fer, Kâsım bin Muhammed bin Ebî Bekr, Kâ’b bin Mâlik ve daha pekçok âlimden ilim alıp, onlardan hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden de, oğlu İbrâhîm, kardeşi Sâlih, Abdullah bin Ca’fer el-Mahzûmî, Iyâd bin Abdullah, Yahyâ bin Sa’îd, Süfyân bin Uyeyne ve daha birçok Hicaz âlimleri, hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuşlardır. Hadîs ilminde sika (güvenilir, sağlam) bir râvi olduğunu birçok âlim bildirmektedir, İbn-i Sa’d onun hakkında: “O, sika bir râvi olup, çok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir” dedi. Sâlih bin Ahmed, babasından şöyle bildirdi: “O, sika bir râvi idi. Medine kadılığına ta’yin edildi. Çok fazîlet sahibi bir zât idi.” İbn-i Maîn de: “O, sikalığında bir şüphesi bulunmayan bir râvidir” dedi.

Fıkıh ilminde de çok büyük bir âlimdi. Medine’de bir müddet kadılık yaptı. Takvâsı, haramlardan sakınması çoktu. Mis’ar bin Kedâm babasından şöyle bildiriyor: Sa’d bin İbrâhîm’e “Medine’de en fakîh kimdir?” diye sordum. Cevâbında, “Onların en fakîhi, takvâsı en çok olandır” buyurdu. Bununla fıkıh ilminin neticesine işâret etti. Sa’îd bin Uyeyne O’nu medhederek şöyle bildiriyor: “O, kadı iken sahip olduğu takvâyı, bu vazîfeden ayrıldıktan sonra da, daha fazlası ile devam ettirdi.” Sa’d bin İbrâhîm, çok ibâdet ederdi. Devamlı Kur’ân-ı kerîm okur, namaz kılardı. Her zaman oruçlu idi. Ahmed bin Hanbel, onun kırk sene aralıksız her gün (bayram günleri hariç) oruç tuttuğunu haber verdi. Oğlu Ya’kub diyor ki: “Babam, her oturduğunda mutlaka,

Kur’ân-ı kerîm okurdu. Ramazân-ı şerîfte çok kerre beni göndererek fakîrleri çağırtır, onlarla beraber iftar ederdi.”

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba’zıları şunlardır:

Abdullah bin Ca’fer bin Ebî Tâlib’in “Resûlullah efendimizin, orucu hurma ile açtıklarını gördüm” dediğini haber verdi. “Kureyş’ten olan imamlar (emirler) hüküm verdikleri zaman adâletten ayrılmazlar, söz verdikleri zaman sözünde dururlar, kendilerine merhamet edilmesini isteyenlere merhamet ederler. Kim onların yaptığı bu şeyleri yapmazsa, Allahü teâlânın melekleri ve bütün insanların la’neti onların üzerine olur. Allahü teâlâ onların hiçbir amelini kabûl etmez.” Sa’d bin Ebî Vakkâs (radıyallahü anh) şöyle anlatıyor: “Uhud harbinde Peygamber efendimizin sağında ve solunda duran beyaz elbiseli iki kişi gördüm. Onları, bu günden önce ve sonra hiç görmedim.”

Resûlullah efendimiz “Ana ve babaya sövmek, büyük günahlardandır,” buyurduğunda, Eshâb-ı kiram, “Yâ Resûlallah! Hiç insan ana ve babasına söver mi?” dediklerinde, buyurdu ki: “Evet, birisinin babasına veya anasına söverse, o da onun anasına veya babasına söver.”

“Bir kimse, dinde olmayan birşey meydana çıkarırsa, bu şey red olunur.”

Yine şöyle anlatıyor: Kadisiyye Harbinde, iki eli ve iki ayağı kesilmiş, debelenip duran bir adama uğradılar. O vaziyette iken bile Kur’ân-ı kerîm’den “Nebîler, sıddîklar, şehîdler ve sâlihlerden ve Allahın kendilerine ikram ve ihsânda bulunduğu kimselerle beraber oldular. Onlar ne güzel arkadaşlardır!” âyet-i kerîmesini okuyordu. Birisi ona, “Sen kimsin, Ey Allah’ın kulu!” dedi. “Ensârdan (Medîneli Müslümanlardan) birisiyim” diye cevap verdi.

---

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-3, sh. 453
2) Hilyet-ül-evliyâ cild-3, sh. 169